

УДК 351.82:338.24

Григор'єв Г. С.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

## ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті теоретично обґрунтовано та запропоновано формування державного контролінгу в системі регулювання національної економіки. Досліджено функціональність державного контролю та державного контролінгу в системі регулювання національної економіки. Запропоновано схематичне представлення економіко-математичної підтримки системи державного контролінгу. Розроблено типовий комплекс функцій державного контролінгу на макрорівні. Визначено ступінь участі системи державного контролінгу в інформаційно-аналітичному забезпеченні макроекономічного управління.

**Ключові слова:** державне регулювання, національна економіка, державний контролінг, фінансово-економічні процеси, глобалізація, внутрішнє та зовнішнє середовище.

**Постановка проблеми.** Відсутність сучасного методичного інструментарію в системі державного регулювання фінансово-економічних процесів в умовах глобалізації.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Загальним питанням контролінгу на мікро- і макрорівні присвячено наукові дослідження Д. Хан, М. Пушкар, Д. Баюри, І. Маркіної, Ю. Сафонова, І. Ломачинської, Є. Масленнікова, О. Побережець та ін.

**Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.** Недосконала або взагалі відсутня методологічна підтримка контролінгу в системі державного регулювання національної економіки в умовах глобалізації.

**Мета статті** полягає у формуванні державного контролінгу фінансово-економічних процесів у системі державного регулювання національної економіки.

Були використані такі загальнонаукові та спеціальні методи, як: морфологічний аналіз, системи та структурно-логічний аналіз, формалізація, метод аналогії, порівняння та інтеграції, графічний метод.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Наукові дослідження і практичні результати застосування системи контролінгу в управлінні суб'єктами господарювання переконливо свідчать про його необхідність та ефективність як одного з компонентів системи управління фінансово-господарською діяльністю. Але потенційні можливості контролінгу як інструменту системи управління можна використовувати не тільки на рівні суб'єкта господарської діяльності. У міжнародному середовищі достатньо розповсюджене застосування контролінгу на макрорівні. Визначений інструмент за відповідної функціональної адаптації в умовах відповідного макросередовища може бути трансформований у державний контролінг у системі управління національною економікою.

Фундаментальні та практичні аспекти контролінгу розвивалися поступово на протязі достатнього тривалого часу. Витоки контролінгу знаходилися в сегменті державного управління та сягає своїми коренями в середні століття. У XV ст. при дворі англійського короля існувала посада з назвою Countrolloun, посадовими обов'язками якого було документування та контроль грошових і товарних потоків [1].

Контролінг забезпечував реалізацію функцій обліково-аналітичного процесу та контролю. Із часом система контролінгу почала включати оцінку фінансово-економічних індикаторів та ефективності функціонування сегментів національної економіки.

Щодо розвитку наукових підходів до обґрунтування побудови системи контролінгу, то особливий вплив мала криза 1930-х років у США, яка привела до банкрутств багатьох суб'єктів господарювання, що спонукало менеджерів шукати нові методи та погляди на систему управління. Тоді почали розвиватися концептуальні та теоретичні засади контролінгу. Наприклад, у 1931 р. у США заснували Інститут контролерів Америки як фахову організацію, покликану уточнювати та розтлумачувати зміст та сутність контролінгу, розробляти його методичне забезпечення. З того часу, незважаючи на реорганізацію цієї структури в Інститут фінансових директорів (Financial Executive Institute, 1962 р.), заклад мав великий вплив на загальне становлення контролінгу та його подальший розвиток з урахуванням розв'язання проблем управління фінансами, формуванням систем бюджетування та управлінського обліку [2].

Контролінг у системі національної економіки може стати одним із сучасних базових елементів системи державного управління. Підтвердимо думку багатьох науковців, що контролінг – це достатньо ємний і неоднозначний термін, тому що має достатню безліч трактувань із позиції науковців та суб'єктів господарювання. На нашу думку, контролінг – це базова концепція, яка забезпечує відповідною аналітичною інформацією для відповідного впливу на управління сегментами національної економіки.

У наукових працях [1–5] контролінг – це інструмент системи управління суб'єктом господарювання, який забезпечує процес виявлення відхилень від запропонованих і затверджених процедур, положень, правил та забезпечує надання достовірної оцінки причин цих відхилень, конкретизує їх за ступенем участі в них працівників суб'єктів господарювання.

На макроекономічному рівні контролінг, на нашу думку, – це інструмент системи державного регулювання, за допомогою якого забезпечуються динамічне стійке функціонування та ефективність національної економіки.

Для розкриття базисного складника державного контролінгу необхідно дослідити функціональність державного контролю та державного контролінгу.

У макросередовищі контроль органів державної влади є однією з базових функцій управління на макрорівні, яка забезпечує дотримання законності і реалізацію прийнятих суб'єктами державного регулювання відповідних рішень. Нині в системі державного контролю виділяють два сегменти:

– суб'єкт державного управління, який забезпечує виконання контрольної функції, надає відповідну оцінку результатів діяльності суб'єктів національної економіки шляхом зіставлення визначених результатів з установленими та затвердженими державними стандартами або нормативами, у разі виявлення порушень застосовує фінансові або інші санкції відповідно до нормативно-правових актів країни;

– суб'єкт державного управління, який забезпечує виконання контрольної функції, але не уповноважений у разі виявлення порушень приймати будь-які санкції, обмежується лише інформуванням інших органів державної влади про результати своїх контрольних заходів.

До першого сегменту належать Державна фінансова служба, Державна аудиторська служба та ін., до другого – депутатський контроль, президентський контроль, муніципальний контроль та ін.

Для наукового дослідження здійснимо формальне розмежування визначених сегментів державного контролю. Державний контроль за першим сегментом – це адміністративно відповідальний контроль, за другим сегментом – інформаційно-попереджувальний контроль. Необхідно зазначити, що за наявності відмінностей існує базова загальна ознака, яка полягає в тому, що основним змістом адміністративно відповідального й інформаційно-попереджувального державного контролю є отримання достовірних результатів якісного оцінювання об'єкта шляхом зіставлення фактичних параметрів із базовими, які відображені у відповідному нормативному забезпеченні. З урахуванням цієї загальної властивості всі результати якісного оцінювання такого типу пропонується визначати як сегментну оцінку. Термін «сегментна оцінка» застосовується в аспекті, який визначає, що за своїм змістом державний контроль не включає будь-яких інших процедур, окрім оцінок порівняння. Відмінність визначеної оцінки полягає в тому, що стандарти або нормативи, які використовуються для порівняння, визначені в нормативно-правових документах. Отримання оцінки відповідає основній функції контролінгу, якою виступає державний контроль.

Державний контроль в окремих випадках орієнтується на дослідження ефективності й отримання інформаційно-аналітичних індикаторів, що є функціональним аспектом контролінгу.

Результати визначеного дослідження формуються як під час здійснення державного контролю, так і за інших видів фінансово-економічних процедур: фінансового моніторингу, макроекономічного моніторингу, дослідження статистичних спостережень, фінансового та соціально-економічного прогнозування, розроблення та вирішення індикативних стратегічних завдань соціально-економічного розвитку національної економіки.

Усе різноманіття фінансово-економічного параметричного оцінювання, яке не належить до сегментної оцінки, має такі складники: оцінювання використання та збереження державних фінансових ресурсів; оцінювання ефективності використання державних коштів і майна; оцінювання системи національних рахунків; оцінювання соціально-економічної ефективності відповідної діяльності та функціонування підконтрольних економічних об'єктів; оцінювання результатів будь-якої діяльності, будь-якого процесу, будь-яких взаємозв'язків в інформаційному, аналітичному та соціально-економічному аспектах.

В умовах нестабільного внутрішнього та зовнішнього середовища, агресивної поведінки зовнішнього оточення країни, система державного регулювання відчуває гостру потребу в комплексній, якісній, науково обґрунтованій аналітичній інформації про поточний стан, потенційні можливості, параметри, умови й ефективність функціонування сегментних складників національної економіки країни. Визначене необхідне для розроблення та впровадження державної фінансової та соціально-економічної політики, державних і регіональних пріоритетних програм, удосконалення державних заходів регулювання розвитку економічних систем різних рівнів, регулювання бюджетного процесу з урахуванням децентралізованого складника.

В умовах нестабільного внутрішнього та зовнішнього середовища, коли назріла необхідність у вдосконаленні інформаційно-аналітичного супроводу функцій системи державного регулювання, виникає необхідність стратегічного розроблення і реалізації сучасної моделі, яка була б здатна вирішити ці завдання. На нашу думку, у трансформаційних умовах такою сучасною моделлю повинні стати державний контролінг та його концептуальна підтримка.

Необхідно підкреслити, що державний контролінг представляє собою розширене та багатогранне тлумачення державного контролю. Для роз'яснення цього аспекту дослідимо, які існують моменти ідентичності визначених елементів і в чому полягають відмінності між ними в умовах сьогодення.

Державний контролінг і контроль мають низку загальних ознак і властивостей: загальна місія – підтримка функцій державного регулювання національної економіки; ідентичні суб'єкти регулювання; єдність об'єктів. Але державний контролінг орієнтований на більш широку, ніж державний контроль, систему забезпечуючих функцій, на більшу різноманітність для застосування прийомів, способів, методів та на більшу кількість результатів. Базова принципова відмінність між державним контролем і державним контролінгом на макрорівні полягає в тому, що контроль у фінансово-економічній сфері базується виключно на зіставленні фактичних параметрів із нормативними (плановими), закріпленими у відповідних документах, а контролінг оперує багатограним комплексом прийомів, способів, методів тощо. Контролінг надає якісну оцінку фактичного стану об'єкта дослідження з позицій економічної теорії, політичної доцільності, соціально-економічної ситуації в країні з урахуванням сегментного складника.

У системі державного контролінгу можливе застосування широкого спектру методів економіко-математичного моделювання. Схематичне представлення економіко-математичної підтримки системи державного контролінгу запропоновано на рис. 1. Економіко-математичне моделювання охоплює достатньо масштабний спектр: статистичні методи обробки фінансової та соціально-економічної інформації; макроекономічні моделі з математичним апаратом дослідження; сучасні підходи, інструменти та способи вимірювання; оцінка, аналіз та прогнозування фінансово-економічних явищ і процесів, які знаходять застосування в сучасному науковому просторі. Система державного контролінгу забезпечується також аналітичною інформацією зі споріднених галузей знань: соціальної та поведінкової науки; управління та

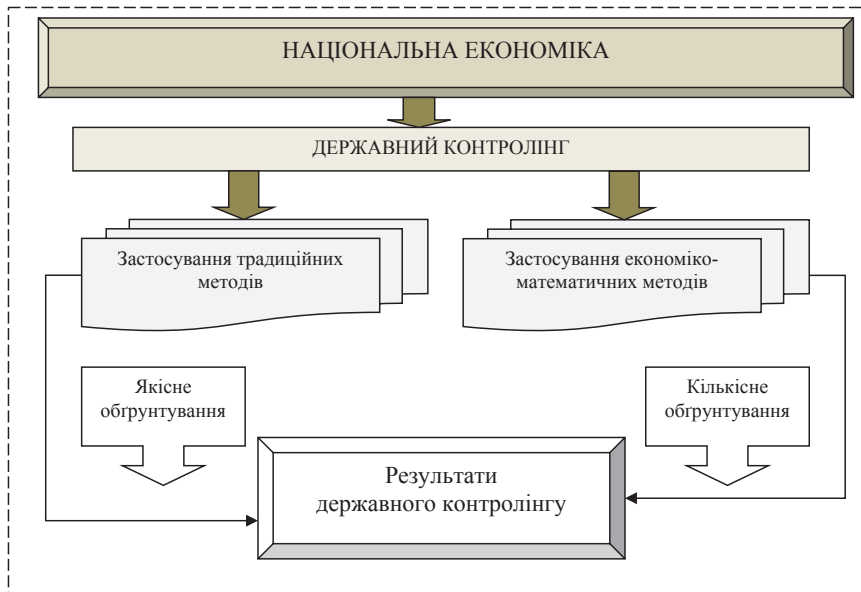


Рис. 1. Схематичне представлення економіко-математичної підтримки системи державного контролінгу

адміністрування; права; публічного управління та адміністрування та міжнародних відносин.

Слід зазначити, що в Україні створюються засади розвитку контролінгу в державному управлінні макроекономічного середовища. Але наявність розгалуженої моделі контролю в держрегулюванні ще не забезпечує його ефективність на належному рівні. Зауважимо, що фактором негативного впливу є те, що в Україні функції контролінгу розпорознені між структурами системи держуправління з різним правовим статусом та повноваженнями, у тому числі здійснюється їх дублювання. Досі не створені ефективні механізми взаємодії органів контролінгу в державному регулюванні національної економіки.

Таким чином, обґрунтування необхідності і перспективності формування і застосування на макrorівні державного контролінгу в системі регулювання національної економіки визначається такими аспектами:

- трансформаційні процеси та явища вимагають від системи державного регулювання якісної оцінки стану, тенденцій і механізмів розвитку національної економіки та її структурних сегментів з урахуванням фактору глобалізації;

- системі державного управління для реалізації функції регулювання розвитку національної економіки необхідний механізм оцінювання ефективності її сегментів;

- державна система країни не забезпечена інформаційно-аналітичними фінансово-економічними оцінками через такі причини: формування відповідних функцій і методів у системі державного управління носить спонтанний, інтуїтивний, емерджентний характер; неясне нормативно-правове забезпечення; відсутність теоретико-методологічного забезпечення; відсутність уніфікованого методичного інструментарію; відсутня мотивація суб'єктів державного управління.

Оптимальним механізмом вирішення сформованого протиріччя між об'єктивними потребами системи державного регулювання в оцінюванні фінансово-економічної інформації і реальним макроекономічним становищем є формування і впровадження системи державного контролінгу на макrorівні.

Систему державного контролінгу на макrorівні необхідно розглядати як окремий вид контролінгу, який вирішує функцію комплексного забезпечення структури державного регулювання фінансово-економічними індикаторами або оцінками за всіма сегментами. Зауважимо, що адміністративно відповідальний контроль у тій його частині, який надає сегментну фінансово-економічну оцінку, необхідно розглядати як структурний компонент державного контролінгу.

Необхідно зазначити, що державний контролінг повинен функціонувати як підсистема державного регулювання на макrorівні, він повинен за своїми місією та змістом відповідати тій функції державного регулювання національної економіки, підтримку і супровід

якої він забезпечує у трансформаційних умовах. Стратегічна значущість державного контролінгу полягає не тільки у формуванні необхідної фінансово-економічної аналітичної інформації для макросистеми, а також є забезпеченням зворотного зв'язку між суб'єктами державного регулювання національної економіки.

Завдання, зміст, актуальні принципи та відповідні функції державного контролінгу на рівні макросистеми формуються на підставі його мети – забезпечення системи державного регулювання аналітичними матеріалами комплексної оцінки стану і стратегічного розвитку національної економіки в трансформаційних умовах. Зауважимо, що в трансформаційних умовах державний контролінг в макроекономічній системі не може бути самостійним інститутом системи держуправління, але, будучи сегментом національної економіки, він матиме інституційну природу, тому в умовах стратегічних змін, які притаманні нашій країні в останні роки, першим кроком на шляху до створення державного контролінгу повинна бути сформована теоретико-методологічна та нормативно-правова підтримка державного контролінгу.

Необхідно підкреслити, що система державного контролінгу в механізмі регулювання національної економіки передбачає його застосування на всіх етапах, стадіях і в усіх сегментах державного управління.

Ступінь участі системи державного контролінгу в інформаційно-аналітичному забезпеченні макроекономічного управління буде залежати від досягнутих масштабів державного регулювання сегментів національної економіки країни. Системне поширення державного регулювання фінансово-економічних процесів на різні галузі та сектори макроекономічного середовища, визначає стратегічні можливості й орієнтири системи державного контролінгу. В умовах сьогодення впровадження державного контролінгу визначатиме рівень реалізації механізмів зворотних зв'язків між інститутами державного регулювання національної економіки в умовах стратегічних змін.

Взаємодія всіх структурних компонентів системи держрегулювання економіки відображається у взаємопов'язаних сегментах державного контр-



олінгу, що забезпечує єдність і цілісність системи контролінгу в умовах нестабільного середовища. Сегментні зв'язки системи держконтролінгу не є прямими зв'язками ієрархічної підпорядкованості. Всі складники повинні бути організаційно відокремлені, що дасть змогу забезпечити отримання якісної аналітичної інформації.

В умовах сьогодення суб'єкти державного регулювання, розв'язуючи свої визначені завдання, забезпечують досягнення загальної мети системи державного управління. Таким чином, спільність мети формує основу єдності інституту державного регулювання, у тому числі й єдність у системі державного контролінгу.

Зауважимо, що єдність системи державного контролінгу за програмними компонентами не реалізується автоматично та має бути забезпечена відповідними складниками: визначеними принципами, єдиними методологічними засадами, гармонізацією використовуваних класифікаторів, положень, стандартів, орієнтирів тощо. Принципове значення в умовах сьогодення має забезпечення державним контролінгом зворотних зв'язків між керуючою і керованою системами, тобто між суб'єктами державного регулювання та господарюючими сегментами національної економіки. За таких обставин система державного контролінгу дасть змогу через механізми зворотного зв'язку об'єднати контур управління фінансово-економічною системою, забезпечуючи тим самим підвищення ефективності державного регулювання фінансово-економічних процесів національної економіки з урахуванням її ефективного розвитку. Коригувальні дії в системі державного контролінгу забезпечать отримання таких результатів.

Реагуючи відповідно на одержувані через державний контролінг сигнали зворотного зв'язку, суб'єкти державного регулювання в оперативному або тактичному режимі можуть коригувати прийняті рішення, у т. ч. контролювати реалізацію фінансово-економічних, соціальних програм. Це буде сприяти просуванню та створенню єдиного конкурентного економічного простору в умовах глобалізації міжнародного середовища.

Забезпечення державним контролінгом механізмів зворотного зв'язку цінно також тим, що воно у тому числі поширюється на всі її сегментні складники, включаючи процес контролінгу на всіх ланках державного управління, які регулюють економічні відносини в різних галузях і секторах господарського комплексу країни.

Конкретні функції контролінгу повинні бути диференційовані залежно від приналежності сегменту державного контролінгу до певного суб'єкта державного регулювання, від функцій і повноважень спеціалістів із контролінгу.

На рис. 2 наведений типовий комплекс функцій державного контролінгу на макрорівні.

Система державного управління може бути орієнтована на реалізацію порівняння фактичних параметрів з офіційно

встановленими нормативами або стандартами, що відповідає моделі сучасного державного регулювання, де визначається тільки управлінський вплив, але відсутня оцінка результатів даних впливів та інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття оперативних, тактичних і стратегічних рішень на макрорівні.

Застосування державного контролінгу, який включає визначені функції у раціональному їх поєднанні у системі державного регулювання національної економіки, дає змогу ліквідувати обмеженість у використанні потенційних можливостей системи державного управління щодо вдосконалення регулювання розвитку макроекономічного середовища країни в трансформаційних умовах.

Досліджуючи систему державного регулювання національної економіки країни в умовах агресивного внутрішнього та зовнішнього середовища, необхідно відмітити таке.

По-перше, елементи держконтролінгу з урахуванням трансформаційних процесів і факторів глобалізації виникають і вже, по суті, сформувалися в окремі сегменти моделі держрегулювання на макрорівні. Сучасним прикладом таких реалізованих елементів інформаційно-аналітичної спрямованості, які відповідають меті, завданням, функціям державного контролінгу в системі регулювання національної економіки, може бути досвід Департаменту економічної стратегії та макроекономічного прогнозування Міністерства економічного розвитку і торгівлі України щодо прогнозу економічного і соціального розвитку країни на 2016 р. та основних макроекономічних показників економічного і соціального розвитку на 2017–2019 рр.

По-друге, держконтролінг в умовах глобалізації та європейської орієнтації є одним із базових інструментів забезпечення реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочер-



Рис. 2. Типовий комплекс функцій державного контролінгу на макрорівні

гові пріоритети, індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов розвитку України.

Розвиток національної економіки є одним із пріоритетних завдань у трансформаційних умовах нашої країни. Згідно зі Стратегією «Україна – 2020», вектор розвитку – це забезпечення сталого розвитку нашої держави, проведення структурних та необхідних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя українського суспільства. Наша країна має стати державою із сильною економікою та з передовими інноваціями. Для цього передусім необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим засобом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову політику [2].

По-третє, державний контролінг у стратегічних аспектах забезпечить процес формування рекомендацій фінансово-економічної політики щодо забезпечення стабільного й збалансованого економічного зростання України та макроекономічне прогнозування можливих сценаріїв розвитку країни під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

По-четверте, на протязі останніх років об'єктивно сформувалися умови для розроблення та впровадження контролінгу в системі державного регулювання фінансово-економічних процесів національної економіки. Елементами підтвердження виступають необхідність удосконалення механізмів державного регулювання фінансово-економічних процесів національної економіки, значний науковий потенціал учених і практиків щодо розроблення та впровадження системи державного контролінгу на макrorівні.

Застереженням проти миттєвого і формального рішення питання про запровадження системи державного контролінгу в регулюванні національної економіки має бути те, що ефективним може бути тільки контролінг, який забезпечений властивостями самоналагоджуваної системи. У трансформаційних умовах державний контролінг не треба доводити до рівня елементарного технічного інструменту в забезпеченні функцій державного регулювання макроекономічної системи.

Макроекономічна ефективність і дієвість запропонованого контролінгу в системі державного регулювання фінансово-економічних процесів національної економіки будуть визначатися його здатністю функціонувати як самоналагоджувана система. У державному контролінзі повинен бути присутній елемент самоорганізації і самоадаптації його до мінливих або агресивних умов внутрішнього і зовнішнього середовища та потреб державного регулювання фінансово-економічних процесів національної економіки. Зазначена властивість системи державного контролінгу може бути забезпечена за наявності відповідного методологічного забезпечення.

**Висновки.** На підставі конструктивного та суворо формалізованого підходу визначимо, що контролінг – це структурний сегмент системи державного управління, який забезпечує комплексне інформаційно-аналітичне супроводження функцій державного управління, здійснюване для забезпечення ефективного функціонування та динамічного розвитку керованої макросистеми під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Державний контролінг – це елемент системи державного регулювання національної економіки, який забезпечує комплексне інформаційно-аналітичне супроводження функцій суб'єктів державного управління із забезпечення стабільного й збалансованого економічного зростання країни. Державний контролінг у стратегічному аспекті спрямовується на підтримку вирішення стратегічних завдань країни, у тому числі підвищення стійкості, динамічного, ефективного і безпечного розвитку національної економіки під впливом агресивних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Державний контролінг може стати інноваційним аспектом у системі державного регулювання фінансово-економічних процесів національної економіки в умовах глобалізації, тому що він є дієвим інструментом забезпечення системи управління на макrorівні та дасть змогу попередити або ідентифікувати на початковому етапі можливі макроекономічні ризики, пов'язані з національною економікою, і своєчасно вжити заходи щодо їх усунення або недопущення в трансформаційних умовах.

#### Список використаних джерел:

1. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга / Д. Хан ; пер с нем. – М. : Наука, 1978. – 799 с.
2. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства : [монографія] / О.В. Побережець. – Херсон : Гринь Д.С., 2016. – 500 с.
3. Масленніков Є.І. Концептуальна модель контролінгу в системі управління фінансовою стійкістю промислового підприємства // Є.І. Масленніков // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – № 11/1. – С. 42–45.
4. Пушкар М.С. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту / М.С. Пушкар, Р.М. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2004. – 370 с.
5. Баюра Д.О. Концептуальні засади науково-методичного забезпечення контролінгу в управлінні підприємством / Д.О. Баюра // Ефективна економіка. – 2015. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3767>.
6. Контролінг для менеджерів : [навч. посіб.] / І.А. Маркіна, О.М. Таран-Лала, М.В. Гунченко. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 304 с.
7. Указ Президента України «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
8. Ломачинська І. Вплив конвергенції фінансового та реального секторів на розвиток національної економіки України / І. Ломачинська, А. Кравцова // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2012. – Т. 17. – Вип. 2. – С. 139–146.
9. Масленніков Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства : [монографія] / Є.І. Масленніков. – Одеса : Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.
10. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise / E.I. Maslennikov // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 6(16). – С. 111–115 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.
11. Веснін В.Р. Стратегічне управління : [навч. посіб.] / В.Р. Веснін – М. : Проспект, 2004. – 328 с.
12. Побережець О.В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення / О.В. Побережець, К.В. Іванова // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2(3). – С. 98–104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>.

13. Yuri V. Kovtunenکو. Commercialization and technology transfer: the processes' contents and correlation in the innovative activity of industrial enterprise / S. Filyppova, Yuri V. Kovtunenکو // *Економіка: реалії часу*. – 2013. – № 2(7). – С. 33–38 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economics.opu.ua/n3.html>.
14. Ломачинська І.А. Бюджетно-податкове регулювання соціальних аспектів економічного розвитку / І.А. Ломачинська // *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. – 2016. – Т. 21. – Вип. 4(46). – С. 188–191.
15. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти* : [монографія] / За ред. д. е. н., доц. Є.І. Масленнікова. – Херсон : Гринь Д.С., 2016. – Вип. 1. – 854 с.

**Григорьев Г. С.**

Национальный университет «Киево-Могилянская академия»

## ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОНТРОЛИНГ КАК ЭЛЕМЕНТ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКОЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

### Резюме

В статье теоретически обосновано и предложено формирование государственного контроллинга в системе регулирования национальной экономики. Исследована функциональность государственного контроля и государственного контроллинга в системе регулирования национальной экономики. Предложено схематическое представление экономико-математической поддержки системы государственного контроллинга. Разработан типовой комплекс функций государственного контроллинга на макроуровне. Определена степень участия системы государственного контроллинга в информационно-аналитическом обеспечении макроэкономического управления.

**Ключевые слова:** государственное регулирование, национальная экономика, государственный контролинг, финансово-экономические процессы, глобализация, внутренняя и внешняя среда.

**Hryhoriev H. S.**

National University «Kyiv-Mohyla Academy»

## STATE CONTROLLING AS AN ELEMENT OF MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY UNDER GLOBALIZATION

### Summary

The paper theoretically grounded and proposed the formation of the state in controlling the regulation of the national economy. Investigated the functionality of state control and state regulation system in controlling the national economy. The proposed schematic representation of the economic and mathematical support of public controlling. Designed typical complex functions of controlling at the macro level. The degree of public participation in controlling information and analytical support macroeconomic management.

**Key words:** government regulation, national economy, state controlling, financial and economic processes, globalization, internal and external environment.

---

УДК 330.133.7+330.106.541

**Зайцев О. В.**

Сумський державний університет

## ВИКОРИСТАННЯ В ЕКОНОМІЦІ ТА ФІНАНСАХ ПОКАЗНИКІВ, ЩО ВИМІРЮЮТЬСЯ ВИТРАТАМИ ПРАЦІ

У статті розглянуто використання показника праці в теоріях та економічних моделях, де використовувалися або не використовувалися показники витрат праці. Розглянуто взаємозв'язок теоретичних концепцій, в яких застосовуються показники витрат праці. Підставою порівняння виступає поділ економічних учень на класичний і неокласичний теоретичні напрями, що склалися за останні двісті років.

**Ключові слова:** економічна модель, витрати праці, класична політекономія, неокласичні теорії, економікс, теорії граничної продуктивності.

**Постановка проблеми.** Розвиток економічного мислення в процесі еволюції науково-теоретичних поглядів, що розуміємо як становлення економічної науки у цілому, історично можемо поділити на дві частини за принципом «до і після» за певною ознакою. Такою поділяючою ознакою стосовно нашого дослідження стала поява праці А. Сміта «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.). До виходу «Досліджень...» економісти характеризували багатство, що полягало виключно у грошовій формі. Заможність та

економічна стабільність у країні трактувалися як наявність грошей у казні государя, короля, герцога, халіфа тощо. А. Сміт обґрунтував думку, що багатство виступає не в грошовій формі, що воно полягає не в кількості грошей у казні держави або у розпорядженні її правителя, а в масі виготовлених населенням держави товарів. Усіх послідовників учень, хто вважав багатством те, що передбачало акумуляцію грошей на державному (макроекономічному) рівні, на регіональних, або приватно-особистих рівнях, він називав